

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра історії України і туризму

Кваліфікаційна робота бакалавра
на тему:
«Історико-культурні об'єкти Португалії як туристичні ресурси»

Допущено до захисту
«___» травня 2020 року

студентки групи Т 01а-16
факультету перекладознавства
освітньо-професійної програми
Туристичне обслуговування
за спеціальністю 242 Туризм
Марченко Тетяни Олегівни

Завідувач кафедри
Історії України і туризму
Васильчук Володимир
Миколайович

Науковий керівник:
кандидат історичних наук, доцент
Гедін Максим Сергійович

Національна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ПОРТУГАЛІЇ	8
1.1. Понятійний апарат дослідження	8
1.2. Методологія та методи досліджень історико-культурної спадщини Португалії	11
1.3. Історичні особливості розвитку культурного туризму в Португалії.....	13
РОЗДІЛ 2. РОЛЬ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПОРТУГАЛІЇ В ОРГАНІЗАЦІЇ ТУРИЗМУ	21
2.1. Історико-культурні ресурси Північної Португалії	21
2.2. Архітектурна спадщина Південної Португалії як об'єкт туристичної діяльності	26
2.3. Унікальність історико-культурних об'єктів Португалії	33
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПОРТУГАЛІЇ В ОРГАНІЗАЦІЇ ТУРИЗМУ ..	41
3.1. Аналіз перспективних напрямків розвитку культурного туризму в Португалії	41
3.2. Проблеми і перспективи використання історико-культурних об'єктів Португалії як туристичних ресурсів.....	52
ВИСНОВКИ.....	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	59
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Постановка проблеми. Зараз туризм є важливою складовою світової економіки та життя суспільства. Більість країн розуміють необхідність розвитку власного туристичного потенціалу. Одним з головних факторів цього процесу є наявні туристичні ресурси та їхня привабливість для відвідувачів. Португалія — найдавніша національна держава на Піренейському півострові і одна з найстаріших держав Європи, набуває все більшої популярності серед туристів зі всього світу, приймаючи кожного року все більше відвідувачів. Таким чином, існує необхідність дослідження історико-культурних об'єктів Португалії як туристичних ресурсів.

Актуальність теми. Сьогодні туризм в Португалії займає одне з найважливіших місць. Розвиток цієї галузі має величезне значення для загального розвитку країни, виведення її на світовий туристичний ринок, підняття її економіки. Туризм на міжнародному ринку є складним переплетінням економічних, суспільних та історико-культурних факторів. Історико-культурні об'єкти всесвітньої спадщини є важливим орієнтиром для нашого світу. Ці всі об'єкти символізують свідомість держав і народів, про значення багатьох місць і відображають їх прихильність до колективної власності і передачі цієї спадщини майбутнім поколінням. Історико-культурна спадщина є ключовим елементом розвитку історичної свідомості, впливовим чинником формування єдиної національної ідентичності та утвердження об'єднаних цінностей у суспільстві. Ефективне збереження, відновлення та відповідне використання історико-культурної спадщини потребує науково обґрунтованої державної стратегії та чіткої діяльності всіх органів влади щодо її втілення, тісної їх взаємодії з інституціями громадянського суспільства. Це підтверджено успішним досвідом активної й послідовної гуманітарної політики найрозвинутіших країн сучасної демократії.

Історико-культурна спадщина та мистецтво залишаються головною причиною для відвідувачів. Протягом останніх двадцяти років обсяги туризму в Європі майже подвоїлися і надходження від цієї галузі становить до 12% ВВП. Використання історико-культурної спадщини в якості туристичних об'єктів стало головним джерелом доходів для багатьох громад та країн по всьому світу.

Португалія розташована на крайньому південному заході Європи, займаючи меншу частину Піренейського півострова, а також острів Мадейра та Азорські острови в Атлантичному океані. За своїм географічним положенням Португалія - приатлантична і середземноморська країна. Звернена до океану і ніби напоєна його диханням, Португалія надзвичайно прекрасна країна. Туризм є доходним джерелом країни, крім того, має перспективи подальшого розвитку, внаслідок чого робляться кроки для стимулювання розвитку туристичної інфраструктури. Португалія може запропонувати туристу розгалужену мережу підприємств громадського харчування, розвинене готельне господарство, індустрію відпочинку і розваг. Крім того, незважаючи на слабку розвиненість залізничного транспорту, розвинена мережа автомобільних доріг, а також водного транспорту. У прибережних зонах пропонуються всі види водних видів спорту і розваг.

Велика кількість пам'яток історії було споруджено за часів Римської імперії: найяскравішими прикладами римської архітектури є храм Діани на південному сході країни, руїни міста Конімбріга на західному березі. Особливо варто відзначити архітектурні пам'ятники, побудовані в стилі Мануеліно, одному з найбагатших і красивіших у всій історії архітектури, який унікальний тим, що існував тільки в Португалії, і ніде в світі більше немає палаців і соборів, побудованих в цьому стилі. Практично в кожному місті Португалії розташовані музеї. Музей мистецтв в Коїмбра знаменитий колекцією скульптур XVI століття; музей в Авейру славиться римськими скульптурами і живописом XVI століття; в національному музеї стародавнього мистецтва в

Лісабоні знаходиться багатюща колекція декоративного мистецтва і живопису з XII по XIX століття, в Лісабоні знаходяться також музей сучасного мистецтва, національний музей природної історії.

Об'єктом дослідження є історико-культурні об'єкти Португалії як туристичні ресурси.

Предметом дослідження є аналіз, систематизація, опис та оцінка історико-культурних об'єктів Португалії.

Мета роботи полягає у дослідженні історико-культурної та архітектурної спадщини Португалії, виявленні унікальності історико-культурних об'єктів.

Завдання дослідження:

- дати характеристику понятійному апарату дослідження;
- охарактеризувати методологію та методи досліджень історико-культурної спадщини Португалії;
- проаналізувати історичні особливості розвитку культурного туризму в Португалії;
- дослідити та охарактеризувати історико-культурні ресурси Північної Португалії;
- провести опис архітектурної спадщини Південної Португалії як об'єкту туристичної діяльності;
- проаналізувати унікальність історико-культурних об'єктів Португалії;
- описати перспективні напрямки розвитку культурного туризму в Португалії;
- запропонувати проблеми і перспективи використання історико-культурних об'єктів Португалії як туристичних ресурсів.

Методи і прийоми дослідження. Теоретичною і методологічною основою дослідження є фундаментальні положення туризмознавчих дисциплін, зокрема географії туризму та туристичних ресурсів світу, рекреології та історії туризму.

У роботі використано системний підхід для дослідження історико-культурних об'єктів Португалії як туристичного ресурсу, використані такі методи так:

- метод логічного узагальнення, який був використаний для забезпечення послідовності проведення наукового дослідження;
- історичний метод використовувався при опрацюванні змін, спричинених туристичною діяльністю, та виділенні конкретні історичні події, які мали вплив на туризм та його розвиток;
- методи спостереження та порівняння були використані для аналізу архітектурної спадщини як об'єкту туристичної діяльності та динаміки туристичних потоків за останні роки до популярних туристичних місць країни;
- індукція та дедукція використовувалися для унікальності історико-культурних об'єктів;
- метод SWOT аналізу використовувався для всебічного оцінювання перспективності напрямків розвитку культурного туризму в Португалії;
- метод статистичного аналізу застосований для дослідження пролем і перспектив використання історико-культурних об'єктів.

Джерельною базою дослідження слугували підручники, журнали, статті, електронні джерела, матеріали з веб-ресурсів туристичних організацій, дані з Посольства Португалії та Міністерства туризму Португалії. Крім того, у роботі використовувалась інформація португальських туристичних агентств та компаній, а також відомості з баз даних комерційних організацій.

Особистий внесок здобувача:

- пошук, відбір та обробка матеріалів дослідження, узагальнення одержаних результатів, а також їх зіставлення з літературними джерелами виконані особисто здобувачем;
- проаналізовано та упорядковано інформацію про історико-культурні об'єкти ;

- удосконалено та систематизовано опис туристичних об'єктів Португалії ;
- проведено аналіз культурного туризму в Португалії;
- розкрито потенціалісторико-культурних ресурсів Північної Португалії;
- узагальнено проблеми і перспективи використання історико-культурних об'єктів Португалії як туристичних ресурсів та запропоновано можливі варіанти їх розв'язання;

Практичне значення роботи: одержані результати можуть бути використані в практичній діяльності при створенні туристичних пакетів, маршрутів та пропозицій, інвестиційних проектів. Крім того, робота може бути використана як довідкове і методичне джерело для студентів-туризмознавців, аспірантів та викладачів.

Структура кваліфікаційної роботибакалавра зумовлена її метою та завданням. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ПОРТУГАЛІЇ

1.1. Понятійний апарат дослідження

Історико-культурні ресурси є важливою складовою туристсько-рекреаційного потенціалу. Всі історичні та культурні пам'ятки відіграють особливу роль в розвитку туристичної діяльності, являючи собою свідчення таланту жителів країни та народу, його тисячолітньої історії. Крім того, історико-культурні ресурси являють собою важливе джерело поповнення державного та регіонального бюджетів. Розглянемо визначення: історико-культурні рекреаційні ресурси – це пам'ятки культури, створені людиною, які мають суспільно-виховне значення, становлять пізнавальний інтерес і можуть бути використані для задоволення духовних потреб населення. Вони відзначаються великою різноманітністю і включають історико-архітектурні, археологічні та історичні пам'ятки, твори монументального мистецтва, етнографічні особливості території, традиційні промисли і ремесла (народні традиції, вірування, образотворче мистецтво тощо).[1] Пам'ятками історії і культури є споруди, пам'ятні місця і предмети, пов'язані з історичними подіями в житті народу та розвитком суспільства і держави, витвори матеріальної і духовної творчості, які мають історичну, наукову, художню або іншу культурну цінність. [8] Історична цінність пам'яток архітектури полягає передусім в їх пізнавальній ролі як джерел історичної інформації. Пам'ятки архітектури своїми формами, образами здатні показувати нам матеріальне й духовне життя суспільства певного історичного періоду: суспільний устрій, рівень розвитку економіки, світогляд, культуру, побут, традиції населення. Як результат колективної творчості іноді цілого покоління, пам'ятка архітектури вбирає в себе цілий пласт суспільного досвіду, інтегрує науку і культуру багатьох поколінь людей.

Важливим показником, який визначає наукову значущість пам'ятки архітектури, є хронологічний, тобто чим давніша пам'ятка, чим вищий відсоток автентичності, збереженості її матеріальної структури, тим вищий ступінь наукової, історичної, туристсько-пізнавальної цінності об'єкта. Суттєвим є урахування наукової значущості матеріальної структури пам'яток архітектури зі складною історією будівництва – таких, які не раз перебудовувалися.[15].

Оскільки існує значна кількість різних визначень і характеристик спадщини, які визначаються тими цілями й завданнями, що стояли перед дослідниками, почати розглядати їх та аналізувати логічно з тлумачення терміна «культурна спадщина»[38]., термін класифікований за трьома категоріями: – пам'ятки: твори архітектури, монументальної скульптури й живопису, елементи та структури археологічного характеру, написи, печери та групи елементів, які мають видатну універсальну цінність із точки зору історії, мистецтва чи науки; – ансамблі: групи ізольованих чи об'єднаних будівель, архітектура, єдність чи зв'язок із пейзажем яких є видатною універсальною цінністю з точки зору історії, мистецтва чи науки; – визначні місця: твори людини або спільні витвори людини й природи, а також зони, включаючи археологічні визначні місця, що є універсальною цінністю з точки зору історії, естетики, етнології чи антропології»[7].

Хоча це визначення визначає склад культурної спадщини й у той же час ілюструє тенденцію переходу від вивчення поодиноких пам'яток до їхніх комплексів, вона в цілому не відображає належним чином ролі й місця спадщини в сучасному світі.

Дослідження основних закономірностей формування туристсько-рекреаційних ресурсів проведено з чисельними показниками комплексу історико-культурної спадщини як одного з основних ресурсних компонентів будь-якого туристично-рекреаційного комплексу територій. Виділено кілька ієрархічних рівнів (груп) з однотипним розподілом даних всередині кожної з них, на основі яких створена номограма зв'язків чисельних показників

комплексу історико-культурної спадщини відповідних урбанізованих центрів.[21].Просторові закономірності формування туристсько-рекреаційних ресурсів дозволили виявити хвильовий характер їх розподілу, що в цілому відповідає хвильовим теоріям розвитку природи і суспільства. Амплітуда і довжина хвильових структур комплексу історико-культурної спадщини ієрархічні і переважно залежать від ряду факторів, основними з яких є статус урбанізованих центрів і географічні чинники їх розташування. Чим вище спільність географічних чинників тій чи іншій території, тим вище роль цивілізаційних факторів і навпаки. Дуже часто під рекреаційним потенціалом розуміється наявність на території певних унікальних або, принаймні, цікавих не тільки для місцевих жителів об'єктів.В ідеалі, це щось на зразок Ніагарського водоспаду, тобто унікального і відносно легко досяжного природного об'єкта.[16]. Хоча це не зовсім обов'язкова ознака, а тільки бажаний варіант.

1.2.Методологія та методи досліджень історико-культурної спадщини Португалії

Сучасне розуміння культурної спадщини формувалося упродовж тривалого часу та має глибокі історичні традиції. Спочатку феномен культурної спадщини розглядався переважно у межах загальної теорії культури і тільки згодом перетворився на самостійний об'єкт дослідження. Методологічною основою дослідження культурної спадщини регіону є уявлення про неї як цілісного поєднання систем (комплексів) різної спеціалізації, об'єднаних єдиною метою функціонування, що полягає в забезпеченні збереження та ефективному використанні.[4].Особливістю методичного підходу до вивчення культурної спадщини є комплексність та багатосторонність аналізу, застосування різних методів і прийомів її дослідження – як загальнонаукових та суспільно-географічних, так і конкретно-прикладних.Провідне місце в системі названих методів посідає системно-структурний аналіз, сутність якого полягає в дослідженні культурної спадщини в компонентному, функціональному, територіальному й управлінсько-організаційному аспектах.Як зазначає більшість учених, дослідження процесів, що відбуваються в сфері збереження культурної спадщини, як ніколи раніше набуває актуальності.[8]. Це зумовлено зміною підходів до форм збереження й використання спадщини при хронічному дефіциті бюджетного фінансування, поступовим включенням спадщини в економічну сферу, динамікою ролі й функцій спадщини як основи соціального й економічного розвитку території. Базовим ресурсом є національна історико-культурна та природна неповторність і самобутність, однак можливості його використання в кожному регіоні індивідуальні через розбіжності щодо складу, кількісних і якісних характеристик об'єктів, які його складають.[10].Існуюча диференціація найважливіших характеристик культурної спадщини регіонів, а також різні тенденції їхнього сучасного розвитку та використання потребують максимально об'єктивного узагальненого оцінювання досліджуваних процесів. Це потрібно для

обґрунтування подальшого ефективного використання потенціалу культурної спадщини, що полягає в системно-структурному визначенні місця конкретного ресурсу на даній території, установленні адекватних цьому ресурсу шляхів і форм його розвитку та в забезпеченні скоординованих дій усіх учасників процесу освоєння й розвитку ресурсу[42].

1.3. Історичні особливості розвитку культурного туризму в Португалії

Історія Португалії починається з кельтів, які заснували перші поселення на Іберійському півострові близько 7 століття до н. е. Незабаром до Португалії стали прибувати фінікійці, греки, римляни і західні готи (вестготи).[29]. У 8 столітті араби перетнули Гібралтар і встановили своє панування; їх довге перебування на Іберійському півострові знайшло своє відображення в культурі, архітектурі та сільському господарстві Португалії.

А коли в 13 столітті опір арабам зросла, вони покинули ці місця [28]. У 15 столітті володіння Португалії були розширені завдяки принцу Генріху-Морепоплавцеві. Моряки почали досліджувати нові торгові шляхи і допомагали створенню найбільшої імперії, піком розвитку якої стало освоєння Індії, Далекого Сходу, Бразилії та Африки. Цей період став розквітом могутності і багатства Португалії, але він закінчився в 16 столітті, коли іспанський король Філіп II пред'явив свої права на трон. Хоча іспанське правління тривало всього кілька десятиліть, імперія ослабла і залишалася осторонь від світового панування протягом наступних століть.

В кінці 18 століття Наполеон послав свої армії для захоплення Португалії, але вони були відкинуті назад силами англо-португальського альянсу. Протягом 19 століття економіка прийшла в занепад, і основою державного ладу став республіканізм. Національна метушня призвела до скасування монархії в 1910 році і створення демократичної республіки [6].

Демократія тривала до 1926 року, коли стався збройний переворот під проводом Антоніо ді Олівейра Салазара, який згодом став диктатором. Його правління тривало до 1968 року, коли він впав зі стільця і вдарився головою. Несвоєчасні спроби утримати колонії, які мріяли отримати незалежність, призвели до дорогих воєн в Африці та безкровного військового перевороту в

1974 році.[13].У 1970-ті рр. і на початку 1980-х рр. у Португалії характеризуються протиріччями між правими і лівими і між приватною і державною власністю. Надання незалежності африканським колоніям у 1974-75 рр. закінчилося тим, в країну хлинув потік біженців, загальною чисельністю понад 500000 чоловік.[16]. Вхідження в Європейський Союз (ЄС) у 1986 році привів до стабілізації економіки і до прийняття Португалії в Європейський Валютний Союз в 1999 році. Остання колоніальна територія Макао була передана Китаю в 1999 році.[16].

Соціалістична партія повернулася до влади після виборів у жовтні 1999 року, незважаючи на проблеми, що виникли в Східному Тиморі. Нинішній президент країни – соціаліст Жорже Сампайо; наступні президентські вибори відбудуться в 2006 році. Нинішній прем'єр-міністр Дурау Баросо з Соціал-демократичної Партії переміг на виборах у 2002 році після шести років в опозиції [13].Протягом всієї історії країни різні народи формували культуру Португалії. Римляни, німецькі племена, араби і маври, іспанці і самі португальці залишили чудові архітектурні творіння і культурні традиції. Португальська мова розвинулася з простонародної латині і безлічі арабських понять.

Португальські міста – дуже старі. Багато з них виникли на місці населених пунктів в період панування римлян. У південній частині країни і понині збереглися руїни римських храмів і акведуків. У невеликому містечку Евора (пам'ятник світової культури), крім чудових церков, монастирів і мавританських палаців вражають останки римського храму Діани з 14 коринфськими гранітними колонами. [2,3].А в декількох кілометрах від містечка Сантьяго-де-Касену розкопано кельтсько-римське поселення.

Стародавня бруківка, римська «дорога легіонерів», пов'язує Лісабон з містом Брага, призводить до останків стародавнього римського міста Конимбрига, де можна побачити розкішні мозаїчні підлоги, приватні лазні з

обогреваемими басейнами і підлогою, а також реконструйований садовий двір з фонтанами [3].

Середньовіччя залишило в країні безліч готичних монастирів 12 – 14 століть. Яскраві приклади цього стилю – старий кафедральний собор в університетському містечку Коїмбра, а також знаходиться недалеко від Коїмбра монастир Алкобаса, що є до 18 століття духовним центром країни. Чудовий твір португальської готики і стилю мануеліно – монастир Баталья, який, незважаючи на змішання різних стилів, є надзвичайно красивим, своєрідним архітектурним спорудженням, спрямованим вгору.

Тут же знаходиться гробниця принца Генріха Мореплавателя, що зіграв на початку 15 століття величезну роль у перетворенні Португалії в найбільшу колоніальну державу.[34]. Багато будівлі міст Португалії облицьовані кольоровими керамічними плитками (азулежу). Мистецтво виготовлення керамічних кахлів принесли в Португалію араби.

Поверхня кахлів рельєфна, орнамент по ісламській традиції складався в основному із зірок. Згодом у італійців була перейнята техніка майоліки з нанесенням фарб на плоску поверхню. Чудовий старовинний зразок цього мистецтва – палац Пасу Реал в Сінтрі [11].

У Португалії існує два найзнаменитіших святих місця, куди стікаються численні паломники. Обидва розташовані в північній частині країни. Це місто Фатіма, який прославився чудовими явищами, що відбувалися тут 13 числа кожного місяця в 1917 році. В результаті на цьому місці була побудована паломницька церква. Інша широко відоме місце - церква Христа на Голгофі: до храму, що стоїть на гірській терасі (564 м), ведуть сходи неймовірної довжини, по якій деякі паломники підіймаються вгору на колінах [33].

Яскравою самобутністю відрізняється декоративно-прикладне мистецтво Португалії, що виникло ще в 15-16 століттях (меблі, килими, тканини, різьблення по дереву, ювелірні вироби з золота і срібла). У португальських

народних піснях і музиці переважають ліричні наспіви, серед яких особливо поширена пісенна форма фаду. Це меланхолійна пісня, що поєднує елементи мавританського фаталізму і рицарського романсу, про нероздільність любові і смутку.

У Португалії культура та спадщина мають унікальні характеристики, що впливають з історичних подій та світогляду людей, які, як вони дізналися з решти світу, адаптували ці нові знання до свого способу життя та своєї землі. Зрозуміло, що всі ці риси складають португальський характер у містах, пам'ятках та ландшафтах, які по-своєму також розповідають про частину історії світу. По цій причині вони були занесені до Всесвітньої спадщини. ЮНЕСКО вже надав статус Всесвітньої спадщини 25 місцям, включаючи історичні центри, археологічні пам'ятки, культурні ландшафти, природні парки та нематеріальну спадщину.[40]. Ці вклади Португалії у всесвітню історію немислимі і є ідеальним приводом для пізнання країни з півночі на південь.

Португалія посідає вагоме місце на туристичному ринку світу. Розглянувши офіційні дані за минулі роки, у 2017 р. країна прийняла 21,2 млн. іноземних відвідувачів, а її надходження від сфери туризму становили 17,11 млрд. дол.[36]. Основними країнами постачальниками туристів та валютних надходжень були в основному європейські держави: Великобританія (17,5%), Франція (14,5%), Іспанія (13,5%), Німеччина (11,7%) та США (5,3%), на які припадало 62,4% щорічних надходжень.[36].

На початок 2018 р. зареєстровано більше 800 туристичних фірм (з них більше 600 є туристичними операторами). Традиційно на туристичному ринку Португалія виступає у як країна оздоровчого туризму (Кошта-Верді, Кошта-да-Прата, район поблизу Лісабона, регіон Алгарві, автономні регіони Мадейра та Азорські острови). Проте, Португалія має великий історикокультурний потенціал. Культурна спадщина є матеріальною та духовною основою формування культурного туризму. Під терміном «культурний туризм»

прийнято розуміти туризм із 233 метою ознайомлення та пізнання культурної спадщини різних країн та народів.[44].

Можна зазначити , що культурний туризм як окремий вид у системі туризму виділяється за трьома напрямками: характером діяльності туриста, що полягає в отриманні нового досвіду та вражень для задоволення культурних потреб (ця ознака формує концептуальну відмінність культурного туризму від інших видів туристської діяльності); мотивацією туристів, залучених до культурного туризму (ця ознака характеризує масштаби та структуру попиту туристів в сфері культурного туризму); характеристикою пропозиції – особливих туристських ресурсів, які залучені до процесу задоволення попиту у сфері туризму.

Культурний туризм дозволяє мінімізувати сезонність.[5].Провідне місце в Португалії посідає культурно-історичний туризм, розвиток якого був обумовлений інтересом туристів до історії та культурним цінностям. Проте відчувається тенденція зменшення частки туристів, які мають зацікавленість до вивчення спадщини. На туристичному ринку зростають пропозиції видів туризму, що базуються на традиціях та історико-культурних об'єктах. Набуває популярності відвідання центрів спадщини, що посідають проміжне місце між музеєм та тематичним парком і базуються на ресурсах спадщини. Активно розвиваються тематичні парки, які з центрами спадщини пов'язані тематичним уявленням минулого та культури, а також більш широким використанням презентацій та інтерпретацій, що здатні захопити увагу. Тематичні парки використовують не аутентичні ресурси та їх основною функцією є розвага, стимулювання задоволення.

Прикладом є архітектурний парк-ансамбль «Маленька Португалія» (м.Коїмбра).[46]. В парку представлені зменшені маленькі будинки та палаци, типові для Південної Португалії, де у ігровій та веселій атмосфері можливо доторкнутися до історії португальців. Через територію Португалії проходить 14 сертифікованих загальноєвропейських маршрутів. Розвиток туризму Португалії

базується: – на численних доісторичних пам'ятках, що збереглися поблизу м.Евора, де у 1963 р. у печері Ешкурал знайшли наскальні малюнки часів палеоліту які датуються 15-20 тис. рр.; – численні мегалітичні споруди 2300-1500 рр до н.е. [45]. Серед них дольмени поблизу м. Пенафьел поблизу Порту, кромлехи та менгіри поблизу Евори (дольмен Замбужейро вважається найбільшим у Європі) ; – зразках кельтського поселення в північній частині провінції Мінью поблизу м.Гімарайнш; Сітанія де Бритейруш та м.Віана ду Каштелу, де на горі Санта Лузів збереглося кельтоіберійського поселення із залишками стін та кам'яних будинків; поселеннях лузітан – сітаньї Бритейруш, які представляли собою кам'яні укріплення та близько 200 житлових будинків; – численних римські пам'ятки (на території провінції Лузітанія римлянами було закладено близько 40 міст, серед яких Ебора Цереалес (Евора), Пакс Юлія (Бежа), Олісипо, пізніше Феліцитас Юлія (Лісабон), Скалабіс (Сантарен), Емініум (Коїмбра), Бракара (Брага).[46].

У містах були збудовані храми, театри, терми та акведуки, прокладені бруковані дороги та мости. У м. Евора збереглися залишки римського храму Діани з 14 коринфськими колонами. Відомою у туристів є давня римська «дорога легіонерів», що пов'язувала м. Лісабон та Брага, що проходить через залишки давньоримського міста Конімбрига, де збереглися мозаїки, реконструйовано садовий двір з фонтанами, приватні терми. Збереглися римські будівлі також в м.Ештой, в центрі Альгарве, давній міст над р.Тамега в м.Шавиш; – з початку V ст. півострів зазнає вторгнення аланів, свевів, вестготів, тому на території Португалії збереглися вестготські базиліки: Сан Педро в Балземао, Санту Амару в м.Бежа, церква Сан Фрутуозу в м.Брага; – збереглися одиничні пам'ятки мавританської архітектури, серед них мечеть XI ст. у Меролі, яка перетворена на церкву, а також збереглися традиції виготовлення керамічної плитки – азулежу, яку використовували для оздоблення будинків.[49].

Відомим зразком є палац Пасу Реал у м.Сінтра – романські замки та собори, створеними у готичному стилі: собори Браги, Коїмбри, Лісабона, Порту, Ламегу, Евори. В Португалії збереглося близько 150 замків.[49]. В областях на південь від річки Тежу при будівництві замків та фортець використовували мусульманські укріплення. До найбільш ранніх пам'яток належить замок у Гімарайнші, північному місці, яке вважається колискою португальської державності, тому що саме тут народився король Альфонсо Енрікеш.[48].

Орден тамплієрів було побудовано замок Алмоурол, що охороняв Тежу в період реконквісти. Серед відомих замків: замок Тамплієрів та орден Христа, Госпітальєрів (Крато), замки Сантьяго, замки Авісьського Ордену, а також королівські замки. Королівським замком є замок Святого Георгія – фортеця, побудована маврами в Лісабоні в середині XI ст.[48]. Місце на якому знаходиться замок слугувало спочатку фортецею римлянам, вестготам, маврам, які перебудували її та перетворили на резиденція мавританського еміра. Коли у 1147 р. вигнали маврів та звільнили Лісабон, замок Святого Георгія став королівською резиденцією. Мавританський замок в Сінтрі, що було побудовано в IX-X ст. на вершині скелі в околицях Сінтри за часів мавританського правління. Замок Тамплієрів у м. Томар є одним з найвідоміших замків, побудованих тамплієрами.

Після того, як Ватикан звинуватив лицарів у ересі, португальський король не визнав провини ордену та надав тамплієрам останній притулок. [42]. Вони в середині XII ст. побудували замок, змінили назву на Орден Христа та почали здійснювати морські експедиції, а замок Томар перетворився на основний центр тамплієрів. На території країни сформувався власний стиль – мануеліто. Найцікавіші споруди, що є символами Португалії: Торре де Белен, монастир Жеронімуш, монастир Баталія.

В країні 13 історичних місць включно до переліку ЮНЕСКО як пам'ятки історичної спадщини ЮНЕСКО (м.Ангра-ду-Еронімуш; старовинне місто

Евора, монастир Сінтра).[7]. Старовинне м.Евора було засновано за часі Римської імперії, проте основні будівлі датуються XV-XVI ст. В подальшому архітектура міста сильно вплинула на розвиток містобудування Португалії.[7]. У м. Сінтра раніше знаходився монастир, який згодом було переобладнано під замок, навколо якого розбили парк. М. Порту має історію тисячолітню історію його споруди демонструють характерний для країни архітектурний стиль мануеліто. Багато середньовічних замків та монастирів Португалії, є пам'ятками історії та архітектури XIV-XVII та одночасно готелями.[9]. Особливістю бази розміщення Португаліє є специфічні готельні заклади – поусадас (40 державних готелів середнього та вищого класу, що розташовані в історичних будівлях з мальовничим ландшафтом). Отже, туристичні destinations розвивають декілька видів культурного туризму на базі значної історико-культурної спадщини. Заслуговує ретельної уваги досвід Португалії у використанні замкових та інших споруд у сфері туризму.[12].

РОЗДІЛ 2. РОЛЬ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПОРТУГАЛІЇ В ОРГАНІЗАЦІЇ ТУРИЗМУ

2.1. Історико-культурні ресурси Північної Португалії

Північний регіон Португалії, з її буйною природою через проливні осінні дощі, це дуже цікава область для відвідування. Між пагорбами, лісами та долинами є космополітичні міста та містечка, де час, схоже, зупинився. Все це та багато іншого чекає на вас, якщо ви вирішите відвідати цей регіон, набір дуже різноманітних пейзажів, контрасти яких зачаровують туристів, які приїжджають у цю місцевість, щоб помилуватися краєвидами, а також поласувати гарною їжею та випити чудового вина.[32]. Північна Португалія приурочені до півночі і на схід з Іспанією, на півдні з центральної Португалії (розділова лінія є місто Порту) і на заході омивається Атлантичним океаном. Він простягається на широкій площі близько 136 кілометрів з кожного боку. Регіон перетинає трохи більше півтори години, хоча він заслуговує на детальний візит, починаючи зі столиці Порто, відомої своєю архітектурною спадщиною, свого старого міста, включеного до списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, за його дивовижні пейзажі та для виробництва однойменного вина, відомого у всьому світі. [36].

Саме в цьому регіоні є на що подивитися, а саме:

1. Порто - не єдина визначна пам'ятка на півночі Португалії: берегами річки Дуро можна подорожувати пагорбами та пишними пейзажами, природними заповідниками, полями, містечками, що охороняються ЮНЕСКО, не кажучи вже про можливості, пропонувані чудовим узбережжям, придатним для пляжний відпочинок.[20].

2. Територія настільки різноманітна, що вона, безперечно, вміє задовольнити всі побажання. Порто, зі своєю декадентською та феєричною атмосферою, здатний одразу зачарувати всіх відвідувачів своєю красою. Місто ділиться на три частини: верхнє місто, яке складається з найсучаснішої зони з магазинами та ресторанами, нижнє місто, розташоване на березі річки Дуро та

первісне ядро міста, і місцевість з іншого боку річки, яка сьогодні є частиною муніципалітету Віла-Нова-де-Гая , де розташовані підвали етикеток, які виробляють портове вино.[22].

3. Головні визначні місця Порто не можна підсумувати кількома рядками, однак, важливо відвідати собор міста Порто , побудований у верхньому місті, є найважливішою спорудою міста, церквою та вежею Клерігос , найвища вежа в Португалії та один із символів Порту, звідки ви зможете насолодитися найкращим видом на місто, та Меркадо-ду-Болхао - ідеальне місце, щоб насолодитися сутністю Порто.[35].

4. Дуже цікавими є також деякі історичні споруди, такі як вокзал Сан-Бенто , побудований у 9 столітті на рештках старого монастиря, Палац Біржі , штаб-квартира Торгової асоціації Порто та збудований у неокласичному стилі у 19 столітті. , книгарня Lello e Irmao , яка з'явилася у фільмі про Гаррі Поттера, та Будинок музики , побудований у 2001 році, але одразу став одним із символівного Порту. [34].

5. Брага , місто римського походження, яке в основному зберігає стиль бароко. Це третє місто в Португалії, і його потрібно відкрити без поспіху, щоб можна було оцінити всю його красу. Потрібно відвідати святилище Бома Ісуса до Монте , побудоване в неокласичному стилі з італійським натхненням.[27]. Сходи, що ведуть до вершини, складаються з посадок, прикрашених фонтанами, статуями та іншими бароковими прикрасами, і Сантуаріо-ду-Самейро , найбільш відвідуваним маріанським місцем культу в Португалії, яке щороку приваблює багатьох вірних.[27].

6. Що стосується культурних аспектів Браги, ви повинні зупинитися в музеї Біскейнхос , розташованому всередині палацу Біскайнос, в постійній експозиції якого розміщені колекції декоративного мистецтва, музичних інструментів, скульптури, різьби, плитки та живопису. Раіо палац теж цікаво , резиденція 18 - го століття з фасадом в стилі рококо викладені блакитними кахлями і вікна , обрамлені різьбленими гранітними бордюрами. Нарешті, в околицях Браги

знаходиться Національний парк Пенеда-Герес , єдиний захищений територією Португалії, що класифікується як Національний парк. [27].

7. Віана-ду-Каштелу - це елегантне місто з видом на Атлантичний океан, все ще мало відомий масовим туризмом. Він народився завдяки прибутку від риболовлі та торгівлі з Бразилією, і варто відвідати його порт, де відбувається інтенсивна морська діяльність.

8. Також дуже цікавим є Сантуаріо-де-Санта-Лузія , розташований на Монте-де-Санта-Лусія. Його будівництво закінчилося до 1954 року, і воно в неовізантійському стилі. Треба згадати його стелю, прикрашену картинами; трохи вище руїни старого міста.[41]. Каштелу - де - Сантьяго - так - Барра був побудований в 15 столітті і знаходиться недалеко від порту. Дуже цікаво відвідати периметр стін, щоб помилуватися містом з незвичної точки зору. На Праці да Републіка замість старої ратуші схожий на форт.[41]. Сьогодні він використовується для розміщення сучасних художніх виставок. У Віана-ду-Каштелу також є два цікавих музеї: це Музей декоративного мистецтва , розташований у палаці 18 століття, в якому розміщена вражаюча колекція меблів та кераміки 17-18 століття, та Музей ду Трае , в якому представлені костюми традиційні, які використовували для сільського господарства, риболовлі та збирання водоростей, а також ті, що використовуються для паломництва Богородиці Агонії. [41].

9. Амаранте - чарівне містечко, занурене в долину Дору, на березі річки Тімега . Його народження недостатньо задокументовано, кажуть, що його відкрили римляни і що вона зобов'язана своєю назвою римському сотнику Амаранту. Місто завдячує славою бенедиктинському монаху Сан-Гонсало, який прийшов у паломництво.[18].

Сьогодні його вшановують населення релігійно-народним святом. У старій частині міста, два з найбільш важливих пам'ятників є Сан - Гонсало Церква і Сан - Гонсало міст . Останнє символізує пам'ять про історичний народний опір наполеонівським арміям. Також варто відвідати церкву Сан-Педро та Сан-Домінго , в той час як музей Amadeo Souza Cardoso віддає

належне португальському художнику і зберігає його твори сучасного живопису.[18]. В Амаранте ви також можете відвідати будинок, де жив Тейшейра де Паскоас , один з найважливіших поетів і письменників 20 століття. [18].

10. Валенса-ду-Мінью - укріплене місто у формі зірки. Не пропустіть прогулянку уздовж стін, звідки ви зможете насолодитися чудовим видом на місто.[29]. Основні пам'ятки: Фортеця Валенса-ду-Мінью : її історія почалася приблизно 800 років тому, коли на фортеці розпочалося будівництво, яке складалося з стін та середньовічного замку. Під час Реставраційної війни існуюча фортифікація стала оплотом у стилі Вабан, набуваючи розмірів та зовнішнього вигляду. [29].Елос-да-Монтанха : Це прекрасна пішохідна стежка, яка віє пагорбами та горами північної Португалії. Експерсія також ідеально підходить для походів всією родиною, також можна переночувати в притулках. Museu Do Bombeiro : розташований всередині колишнього військового госпіталю та колишньої пожежної частини, сьогодні знаходиться колекція, яка висвітлює історію пожежників району за останні століття. [29].

11. Понте - так - Барка знаходиться на кордоні з річкою регіону Ліма; назва, як вважається, походить від корабля, який здійснив подорож між двома берегами до будівництва мосту, який відбувся в 15 столітті.[33]. Цей регіон раніше був відомий під назвою Terra de Nóbrega або Anóbrega , який, як вважають, походить від римської назви "Elaneobriga".

Старе місто, із заміськими будинками та прекрасними пам'ятками 16–17 століття, безумовно, варто відвідати, як і його околиці.[33]. Тут ви зможете помилуватися романською церквою Бравеш та замку Ліндосо , обидва з 13 століття. Останній відіграв важливу роль у захисті регіону. [33].

12. Кашкаиш - місто стародавньої історії, а з 1255 р столиця Португалії. Кашкаиш наповнений особливим символічним змістом для його жителів. Колискою міста є замок Св. Георгія, розташований на високому пагорбі. [12].

13. Біля його підніжжя притулився середньовічний квартал Алфам, вулички і сходи якого нагадують про арабів, що жили тут до їх вигнання в 1147 р першим королем Португалії. На півдні Кашкаїш розкинувся уздовж правого берега широкого гирла річки Тежу, а на заході виходить до Атлантичного океану, колись надихнув португальців на пошуки невідомих земель. [12]. Німі свідки цього воістину золотого століття в історії країни - Віфлеємська вежа і Монастир ордена ієронимитов, визнані надбанням світової культури. Околиці Кашкаїш славляться своїми чудовими пляжами, полями для гольфу і казино.[12].

14. Монсараш - музей під відкритим небом. Здалеку він схожий на борт корабля, який пливе по рівнині. Це містечко розташоване на горі Монсараш і захищений замком XIV століття. [15]. У цьому невеликому містечку зі сланцю і вапна, що вважається національним надбанням, стільки архітектурних і історико-культурних пам'яток, що ми мимоволі поринаємо в епоху середньовіччя. Тільки, на відміну від жителів тієї епохи, нам надається повний сучасний комфорт і чудові ресторани, в яких готують страви, що вважаються справжньою перлиною кухні Алентежу. [15].

2.2. Архітектурна спадщина Південної Португалії як об'єкт туристичної діяльності

Великі міста і більшість архітектурних пам'яток знаходяться в центрі і на півночі Португалії, тому південне узбережжя, здається, не обіцяє нічого, крім пляжних задовольень. Гості Алгарве - "португальської Рів'єри", передчувають, перш за все, відпочинок на обіцяних путівниками піщаних пляжах і купання в теплому і спокійному океані. Чим ще небагаті містечка португальського півдня можуть привабити туриста, який бачив знамениті курорти Іспанії та Італії.[10].Однак Португалія - не морське, а океанська країна, тому знайомство з Алгарве забезпечить нові враження навіть тим, хто не один раз бував в Середземномор'ї.Португальці називають свою країну "вузькою смугою землі". Місць, які знаходяться дуже далеко від берега, тут просто немає. [10]. Океан і скелі так само характерні для Португалії, як для нашої країни– ліси, поля та гаї. Щоб побачити океан у всій його красоті , потрібно відправитися на західне узбережжя Португалії, проте любителів морських купань там може чекати розчарування. Пляжі країни - серед кращих в Європі, але сильне хвилювання часто заважає людям які полюбляють воду, та й вона не прогрівається вище 19-20 градусів. [10]. Все це може радувати хіба що любителів серфінгу. Південний берег Португалії, звернений до африканського континенту, набагато більш дружелюбним: вода тут тепліше, океан - спокійніше, при цьому навіть в серпні, завдяки прохолодній океанському вітерцю, чи не надмірно жарко.

Курорти Алгарве - в основному це колишні рибальські села - молоді.[45]. Всього близько 50 років тому їх освоїли як місця відпочинку гості з Англії, з якою у Португалії давні культурні, економічні та майже сусідські зв'язки. За короткий термін тут багато що змінилося: замість різнокольорових рибальських човнів, які можна побачити на фотографіях 1970-х років, на пляжах чекають відпочиваючих водні велосипеди, "променади" з незліченними ресторанами, магазинами, готелями потіснили вузькі старі вулички. [45].

До честі португальських архітекторів, сучасне будівництво ведеться делікатно, з урахуванням місцевих традицій, тому Алгарве вдалося зберегти свою чарівність. На півдні Португалії з особливою ясністю усвідомлюєш, що багатовікові стосунки християн і мусульман на Піренейському півострові виражалися не тільки в жорстокому протистоянні, але і під взаємопроникнення культур, яке продовжує відчуватися через багато століть після зникнення арабів з цих земель.[45].

Стійкість мавританського впливу в архітектурі тим більше дивна, що справжньою старовини в Алгарве майже немає. Цунамі, що обрушилися на південний берег Португалії після великого Лісабонський землетрус в 1755 році, змили узбережжя Алгарве, вціліли лише окремі будівлі, і, тим не менш, заново побудовані міста і села продовжили місцеві традиції.

Зовнішність міста Алгарве назавжди ввібрав мавританський колорит, так само як португальську мову - арабські слова.[46]. Узбережжя Алгарве виглядає не тільки мальовничо, але і стильно, ніби тут попрацював хороший дизайнер: синє, більшу частину року безхмарне небо, синій, з гребінцями хвиль, океан, білі стіни, які схід і захід фарбують золотом, а денне світло робить невагомими, теракота черепичних дахів. Фасади церков, цоколі й карнизи будинків, дверні та віконні прорізи окантовані густо-синьою, рідше - вохристо-жовтою, сірою або бордовою смугою. [46].

Цей простий прийом збагачує лаконічну архітектуру, надає будь-скромною вуличці цілісність ансамблю. Особливо гарні сині окантовки, що зв'язують воедино білизну будинків з синявою моря і неба.

Крім того, місцеві жителі стурбовані не тільки естетикою: вони вважають, що кольорова окантовка захищає будинки від злих духів.[45]. Можна, вставши на світанку, доїхати до Лісабона, Евори, Севільї або Гібралтару.

Можна здійснювати екскурсії уздовж західного або східного узбережжя Алгарве, побачити римський міст в Тавірі, мавританську фортеця в Сілвеш, кафедральний собор в Фару, "блакитне диво" - від верху до низу прикрашений

кахлями азулежуш храм Сан Лоуренсо в Алмансіле, золотому вівтарі "талья дорада", якими пишуться старовинний Лагуш, Алмансіл, інші міста і навіть села. [30] Ніяк не минути барвистих базарів в Лулі і Оляу з океанської рибою та іншими дарами моря, медом, оливковою олією, марципановими солодощами, неймовірно соковитими фруктами, найяскравішої керамікою. Можна відправитися в поїздку по гірському масиву Сьєрра ді Моншик з його мальовничими селами, лісами і оливковими гаями, або відвідати заповідні островки і лагуни національного парку в гирлі річки Ріа Формоза, де мешкають рожеві фламінго. [30] І вже точно необхідно дістатися до мису Сан Вісенте, самої південно-західної точки Європи, подивитися з борта моторного човна на знамениті скелі Понта да Пьєдаде - візитну картку Алгарве - і зробити сотню безуспішних спроб сфотографувати пустуючих в океані дельфінів.[31]

Фару- історичний центр міста і приклад Португалії 18 століття, з брукованими вулицями і старовинними будівлями в мавританському стилі.[31] Навколо кріпосна стіна овальної форми з трьома в'їзними воротами. До неї прибудований замок Castelo de Faro. Тут знаходиться церква Святої Марії - головний храм міста в оточенні апельсинових дерев. На даху церкви є крута оглядовий майданчик, на яку можна потрапити за 3,5 €.[31]Церква ду Карму - храм з сусального золота, побудований в 18 столітті в стилі пізнього бароко. З Собором Кармелітів вони створюють архітектурний ансамбль. Ці дві будівлі з'єднує найвужчий будинок у світі, ширина якого всього один метр.Капела Костею - похмуре спадщина Фару. [32] У стелю і стіни Capela dos Ossos замуровано 1250 черепів і кісток ченців.[32] Будівля складається з трьох величезних нефів з маленькими віконцями, завдяки яким вони перебувають в напівтемряві навіть в сонячну погоду. Враження створюється моторошне - точно не для вразливих. Ця будівля побудував францисканський монах, який вирішив своїм творінням підкреслити весь тлін життя. На вході в капелу табличка - «Наші кістки чекають твої».[31]

Албуфейра - тут можна зайнятися парасейлінгом, покататися на водних лижах і флайборде, посерфити, спробувати дайвінг і просто покататися на катері.[47] Албуфейра - найбільш відвідуване місце на території Альгарве. Її чарівність в крихітному рибальському порту, в синіх, червоних, жовтих, зелених суденцях, відпочиваючих на піску після нерівної боротьби з вітрами і приливами. Порт, скелі, білі будиночки - ідилічна картинка, яка приваблює безліч туристів.[47]

У Албуфейрі є розважальний парк з океанаріумом, а також уявленнями з дельфінами і тюленьми. Можна зробити прогулянки на повітряній кулі, дельтаплані, параплані, зайнятися підводним плаванням, спуститися по річці. Пляжі: Praia dos Barcos (човновий) або Praia dos Pescadores (рибальське), типовий для Албуфейра.[47]

У 10 км на схід від міста знаходяться два малолюдних пляжу - Balaia і Olhos d'Água. Саме місто виконаний у єдиному мавританському стилі. Білосніжні будинки, побудовані в 18 столітті, не постраждали від землетрусів, ні від воєн. Під час прогулянки по міських вулицях можна побачити чимало примітних особняків і красивих пам'ятників, кожен з яких має свою унікальну історію. Є невеликий музей і міська художня галерея, в якій регулярно проходять виставки протягом усього сезону.[48]

Піди до старовинного будівлі Муніципалітету, яке зараз вже переробили в Археологічний музей. Там є старовинні рукописи, предмети побуту і знаряддя праці перших поселенців стародавнього міста. Вежа Torre do Relógio розташована в Старому місті. Колись тут була лікарня, а веж входила в її комплекс. Знайти можна по годинах вгорі. Вважається місцем а, яке всі знають». [48] Ще одна вежа Torre da Medronheira — фортифікаційна споруда, з якої захищали місто від набігів піратів у 18 столітті.

В околицях теж є на що подивитися. Старовинна село Paderne, на території якої збереглася фортеця 12 століття Castelo de Almoáda.[48] Знаходиться в 15 км від міста. Вхід безкоштовний. Cerro da Vila — своєрідний музей під відкритим небом. Це розвалини, що нагадують про римські часи в історії міста. А поруч знаходиться пристань, звідки відпливають яхти і відкриваються прекрасні види на море.[44] На центральній площі Largo Eng Duarte Pacheco зосереджені найбільш популярні магазини і торгові вулиці з місцевими делікатесами і сувенірами. У місті працює кілька великих торгових центрів. [44]

Найпопулярніший — Centro Comercial Modelo Albufeira. Одним з найкрасивіших і колоритних ринків Албуфейри вважається Albufeira Weekly market, розташований на вулиці Rua das Escolas.[44] Він працює не щодня, а тільки в перший і третій вівторок кожного місяця. Тут можна придбати сувеніри набагато дешевше, ніж у звичайних крамницях. Дуже красива історична будівля з внутрішнім двориком займає фермерський ринок Caliços Municipal Market. На цьому невеликому затишному ринку завжди можна придбати свіжі морепродукти, овочі і фрукти з місцевих ферм. Тут можна купити рибу і одразу замовити, щоб її приготували.[44]

Портиман - в кінці 19 століття місто було великим центром рибної ловлі. Тут побудували кілька консервних заводів, які і забезпечували основну частину доходу міста. Але у вісімдесяті роки минулого століття почався великий спад, після якого Портиман повністю поміняв на туристичну сферу.[23] Тут багато готелів і красиві пляжі — влітку місто переповнене туристами. Одним з найпрестижніших районів вважається Carvoeiro.

Саме в цьому районі для відпочиваючих побудували комплекс красивих вілл уздовж узбережжя океану.[23] Можна з'їздити на екскурсію по околицях і відвідати знамениті печери Естомбар, прогулятися по пляжами з красивими скелями, позасмагати або пройтися по місту. Муніципальний музей знаходиться

в будівлі консервного заводу «Сан-Франсіско», який працював тут більше 100 років.[23] Музей відкрили у 2008 після реконструкції будівлі колишньої рибної фабрики. Музей не працює в понеділок, вівторок і іноді закритий вранці. Вартість квитка для дорослого — 3€.[23]

Популярний архітектурний пам'ятник — церква Коледжу єзуїтів. З моменту заснування церква залишається найбільшою на території регіону Алгарве. В центрі є монастир Святого Франциска, будинок старої залізничної станції Núcleo Etnográfico, яке сьогодні теж переобладнано в музей. [23]У ньому представлена дуже цікава експозиція, присвячена сільським районам минулих століть. В кінці пляжу Praia Da Rocha біля причалу є фортеця Санта Катаріна де Рибамар, яка висічена в скелі. З найвищої точки відкривається гарний вид на весь пляж, місто та океан — це одне з кращих місць для панорамних фото. В Портиман популярні морські екскурсії до місцевих печер. Деякі проводять на піратських кораблях. [23]

Вирушай в старе місто Лагуш, оточений старовинними мурами і тут розташовані всі головні історичні та культурні пам'ятки. Один з них — форт Бандейра, укріплення, збудоване в 1683 році і відділений глибоким ровом.[19] За фортом стоять ворота Св. Гонсало і сторожова вежа. Тут знайдеться один з перших в Європі невільничий ринок і античну митницю. Церква Святого Антонія — будівля в стилі південно-європейського бароко. Її побудували в 1707 році і відреставрований в 1755 після сильного землетрусу.[19]

На стелі церкви намальований герб Португалії, а стіни прикрашені позолоченими інкрустаціями і біло-синьою мозаїкою, виготовленої з плитки азулежу. Ще одна відмітна особливість — асиметричні дзвіниці вежі. Візитна картка міста — Замок губернатора, який колись був резиденцією губернаторів Алгарве. Ponta da Piedade Lighthouse — мальовниче скельне утворення, розташоване на околиці Лагос. [19]

Висота мису близько 20 м. Це справжній рай — берега Ponta da Piedade поцятковані численними тисячолітніми гротами, печерами і кам'яними арками. Навколо пляж з білим піском і простори океану. Це ідеальне місце для дайвінгу, риболовлі, парусного спорту і віндсерфінгу. Серед скель і бухти є древній маяк і оглядовий майданчик.[19] Своєрідною міською визначною пам'яткою є площа Хіль де Інс, оточена красивими історичними будівлями. Вдень це звичайна площа, по якій гуляють туристи та місцеві жителі, а ввечері тут проходять цікаві вистави вуличних артистів, виступають музиканти і танцюристи, ярмарки та гастрономічні свята. У день важливих футбольних матчів на цій площі завжди встановлюють великі екрани.[19]

2.3. Унікальність історико-культурних об'єктів Португалії

В усьому світі існує понад 1000 Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, і Португалія має важливу її частину.[14] Невелика за площею Португалія може похвалитися могутньою історичною спадщиною. Тут збереглися старовинні фортеці, собори і палаци. Символ Лісабона - прикрашена барельєфами і статуями відомих людей арка, що сполучає площу з вулицею. Інші місцеві пам'ятки це : статуя Христа і знаменитий міст Васко-так-гамору, що є найдовшим міським мостом в Європі.[14]

Відомі музеї міста: музей Ду-Шиаду, «Національний музей древнього мистецтва» , «Музей сучасного мистецтва» , «Національний музей природної історії» , «Етнографічний музей» , Археологічний і Морський музеї, музей «Калоста Гульбеньяна» , унікальний Музей кераміки.[14] У Національному музеї старовинного мистецтва в Лісабоні експонується португальське мистецтво XII-XIX ст.[14] У столиці знаходяться також Музей К.Гульбенкьяна і пов'язаний з ним Центр сучасного мистецтва . Національний музей карет пропонує відвідувачам королівські карети, вік окремих з яких становить 300 років.[14]

У Лісабоні є також інші відомі музеї: античного мистецтва, археології, етнології, театральний, військово-морський. Історичний район Белем із знаменитими Віфлеємською вежею і монастирем ієронімітів - шедевр архітектурного готичного стилю XV-XVI ст., оголошений ЮНЕСКО надбанням світової культури.[14] Серед пам'ятників церковної архітектури виділяються Кафедральний собор, церкви св. Вісенте ді Фора, Консейсау Велья, Музей церковного мистецтва.

На околицях Лісабона на особливу увагу заслуговують витриманий в стилі барокко архітектурний комплекс Мафра з королівським палацом XVIII ст., літня королівська резиденція Келуш XVIII ст.[5] і Національний палац в Сінтрі.

Найбільша в Португалії пам'ятка давньоримської архітектури - руїни Конімбріги - розташована за 16 км на південь від міста Коїмбра. З півночі на південь Португалія - унікальне місце для відвідування, якщо ви бажаєте відвідати культурні і історичні місця під час подорожі. Серед об'єктів, ландшафтів та культурної спадщини - це найкраща світова спадщина ЮНЕСКО, яку можна знайти! [5]

Монастир Єронімос

Колишній монастир католицького Ордену єронімітів в Санта-Марія-де-Белен, Лісабон, Португалія. Найбільша пам'ятка пізньоготичного мануелського стилю. [39] Рішення про спорудження було прийняте 1459 року португальським королем Мануелом I, а дозвіл наданий Папою Римським Олександром VI наступного 1496 року. Будівництво тривало протягом 1501—1520 і 1550—1601 років; воно велося на кошти португальської корони, отримані в ході великих географічних відкриттів, зокрема торгівлі азійськими спеціями. [39] 28 грудня 1833 року уряд секуляризував монастир і передав Лісабонському дому благочестя. З ХХ століття весь монастирський комплекс є власністю Португальської республіки. [39]

У 1836—1966 роках в монастирі розташовувався Національний пантеон. 1983 року він визнаний пам'яткою Світової спадщини ЮНЕСКО разом із Белемською (Вифлеємською) баштою. У західному крилі монастиря розташований Національний археологічний музей, що завідує монастирським комплексом. Це чаруючий готичний монастир стилю Мануеліна 16 століття, що відпочиває біля річки Тежу, у Лісабоні. [39]

Цей монастир потребував сто років, щоб його завершити, і зараз є одним з головних символів португальської столиці. Монастир можна відвідати як музей і відкрийте для себе одну з найбільших спадщин Португальської імперії. Унікальний португальський стиль Мануелін здивує кожну людину, коли ви

пройдетеся по цьому величезному монастирю.[39] Одне з найкрасивіших вражень, яке ви могли мати у монастирі, - відвідати монастирі. Деякі з важливих гробниць португальських діячів були розміщені в монастирі Джеронімос, а саме Васко да Гама (португальський дослідник, який також першим здійснив орієнтацію на Схід та Індію) та Луїс де Камоес (автор «Лузіад»).[39]

Вежа Белем

Фортеця у Португалії, в Лісабоні. Один із символів міста. Зразок архітектури мануелського стилю. Названа на честь району Вифлиєм (португальською: Белем). Споруджена 1520 року.[43] Якщо ви відвідуєте Жеронимуш, ви звичайно побачите, що вежа вежа Белем на вершині. Вежа Белем розташована на березі річки Тежу і колись була захисним механізмом. Зараз він відомий як одне із світових надбань ЮНЕСКО, але також одне із семи чудес Португалії. Окрім свого примітного стилю Мануелін, він мав неабияке значення протягом нашої історії. У наш час ви можете трохи відвідати його, зайшовши у вежу і відкрийте панорамний вид на місто і, звичайно, прекрасну річку Тегу.[43]

Культурний ландшафт Сінтра

Сінтра - це безвідповідне місце у світі.[22] У 19 столітті його старий монастир був перетворений королем у гібридний замок з готичним, мавританським та ренесансовим стилями. І, звичайно, його гібридному замку потрібен був рівний шалений і приголомшливий прекрасний сад.

Екзотичні дерева та рідкісні рослини, фонтани та водотоки це все заплуталося у чарівному середовищі.[22] Сінтра - грандіозний пам'ятник романтизму, розкинувся неподалік від самої запасної точки Євразії. Місто у всі часи користувалося найкращим середовищем, представляючи творчі професії.

Умовно Сінтру можна розділити на три частини - міську, історичну та гірську. Палаці, монастирі і особняки буквально загублені тут серед чарівних хитросплетінь рослинності. Доповнюють картину затишні кафе, величні музеї і різні ярмарки під відкритим небом.[22]

Алкобаський монастир

Алкобаський монастир або Алкобаський монастир святої Марії (порт. Mosteiro de Santa Maria de Alcobaça) — колишній католицький монастир у Португалії, в місті Алкобаса.[37] Заснований 1153 року першим португальським королем Афонсу I. Належав Цистеріанському ордену. Збудований у 1178—1223 роках в готичному стилі. Частково розбудовувався у XVI столітті в мануелському стилі та в XVIII столітті у стилі бароко. Користувався патронатом монаршого дому Португалії протягом усієї своєї історії.[37] Головний храм — церква святої Марії (1252), найбільший християнський храм країни. Мав велику бібліотеку, архів якої частково зберігається у Національній бібліотеці Португалії.

Зазнавав руйнувань внаслідок Лісабонського землетрусу (1755), Піренейської війни, заборони Цистеріанського ордену (1834).[37] Одна з найбільших і найважливіших португальських християнських обителей нарівні з Коїмбрським монастирем Святого Хреста. Національна пам'ятка Португалії (1910). Об'єкт Світової спадщини ЮНЕСКО в Португалії (з 1989).[37] Монастир Алькобаса датується 12 століттям. Готичний шедевр у центрі Португалії. Це місце поверне вас назад у часі і змусить вас мріяти про епічну середньовічну фантастичну історію. Зайшовши всередину, можна опинитися в іншому світі. [37]

Монастир Батальї

Колишній католицький домініканський монастир у Португалії, у муніципалітеті Баталя. Повна назва — Монастир святої Марії-Переможниці.

Закладений королем Жуаном I на згадку про переможну битву португальців над кастильцями при Алжубарроті 1385 року. Присвячений Діві Марії, якій монарх завдячував перемогою.[26] Будувався понад століття, протягом 1386—1517 років, за правління 7 португальських королів, зусиллями 15 архітекторів.

У XV столітті 80-метрова монастирська церква використовувалася як усипальниця членів Авіського королівського дому.[26] Один із найкращих зразків португальської пізньої готики та мануельського стилю. З 1980 року використовується як музей. Національна пам'ятка Португалії (1907), об'єкт Світової спадщини ЮНЕСКО (1983).[26]

Доісторичні скельні мистецтва (Долина Коа)

Археологічний комплекс з наскельними зображеннями, які стосуються періоду від палеоліту до неоліту (в основному представлена солютрейська культура).[26] Зображення були відкриті в 1992 році в околицях міста Віла-Нова-де-Фош-Коа на північному сході Португалії. У 1998 році петрогліфи включені в список Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.[26] На зображеннях представлені різноманітні тварини - коні, кози, вимерлі (наприклад, тур). Найбільш ранні з них датуються 20 тис. Років до н. е. На берегах Коа та річок Агеда історики та археологи виявили сотні старовинних малюнків, вирізаних на камені. [26]

Фатіма

Всесвітньо відоме місто-паломництво в регіоні Естремадура Португалії. Для католицьких паломників вона має магнітну привабливість, як у кількох місцях на Землі. Для скептично налаштованих відвідувачів вона має таку харизму та справжність, що завжди дивує. Фатіма - це місце, де поєднуються духовність, віра і надія. [42] Ми також назвемо це магічним. Протягом багатьох років Фатіма приймала паломників, які намагаються знайти спокій, відповіді та тих, хто просто милується красою великого Святилища. Фатіма, в першу чергу,

відома своїм архітектурним комплексом, збудованим на честь Діви Марії Фатімської в Кова да Ірія (Cova da Iria) — Санктуарій Діви Марії Фатімської (або Санктуарій Діви Марії Вервиці Фатімської). [42] До складу комплексу входять: Молитовна площа, Мала каплиця Об'явлення Богородиці (відома також, як Мала каплиця (Capelinha) або Каплиця Об'явлення), Базилика Діви Марії Вервиці Фатімської, Колонада, Будинок Діви Марії з гори Кармель та Будинок Страждальної Діви Марії, Комплекс церкви Пресвятої Трійці та інші. [42]

Обідуський замок

Сереньовічний замок у Португалії, у містечку Обідуш. Міський символ, закарбований на гербі Обідуша. Будівництво сучасного замку Обідуш почалося в XII ст. [49] Замок побудований в вигляді чотирикутника, кожна з сторін має 30 метрів в довжину. Побудований в класичному військовому стилі Португалії. Замок є одним з представників стилю мануеліно. Значне будівництво на місці замку вели римляни. Недалеко від замку римляни заснували бані, які відомі в наш час як "Королівські бані" (порт. Caidas da Rainha), названі в честь однієї з жінок португальського короля Мануела I. [49]

В V ст. на Піренейський півострів вторглися вестготи. На місці римських бань вони побудували замок, навколо якого створилося поселення Обідуш. Як будматеріал вони використовували камені цих бань. В період Ісламського завоювання (711-718 рр.) замок перейшов до рук арабів.

В період Хордівського емірату араби перетворили замок в один з головних пунктів Ештремадури. [49] В 1227 р. територія арабського емірату входить до складу Португалії. Португали розширили замок, побудувавши кілька ліній оборонних стін. В тому вигляді, який зараз має замок, він повстає в XV ст. [49]

Замок почали володіти різні феодали, які підкорялися королю. Замок був улюбленою резиденцією португальських правителів, особливо на початку Нового часу. Монархи любили проводити тут святкування, весілля, оскільки Обідуш знаходився недалеко від Лісабону.[49] В XVIII ст. в Португалії настає спад і замок приходить в запущення і частково руйнується, цьому сприяв так званий Лісабонський землетрус 1755 року, який зруйнував палац, що знаходився в центрі замку.

Починаючи з XIX ст. замок діє як музей, його відвідують проїздяючі туристи. Замок є популярним туристичним об'єктом. Майже всі туристичні маршрути Португалії проходять біля нього. Замок приваблює своїми бастіонами, зубчастими стінами, досі збереглися деякі вікна і аркові проходи, які прикрашені середньовічними барельєфами.[49]

Замок маврів або Мавританський замок

Середньовічний замок на вершині пагорба, розташований у центральній португальській парафії Санта-Марія-е-Сан-Мігел, в муніципалітеті Сінтра, приблизно за 25 км на північний захід від Лісабона. Побудований маврами у VIII та IX століттях, був важливим стратегічним пунктом під час Реконкісти.[13] Захоплений християнськими силами після падіння Лісабона у 1147 році. Класифікується як національний пам'ятник, частина культурного ландшафту Сінтри, об'єкт Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Розташований на вершині гір Сінтра, звідки відкривається панорамний вид на муніципалітет Сінтра, а в ясний день на Мафру та Ерійсейру.[13]

Від Санта-Марія-е-Сан-Мігель можна дістатися через захищені воротами та турнікет, або під'їздом через дорогу до Палацу Пена.[13] Замок розташований в межах природного парку Сінтра-Кашкайш, на північному фланзі гір Сінтри, де схили мають перепад до 40 %. Сіпра-Сінтра, відомий місцевим, складається з виверженого масиву з великою кількістю гранітних, сієнітів, габро і діорітових

скельних утворень, з ґрунтами, що складаються з літоліків, гумусів, гранітів. Клімат характеризується низькими температурами та підвищеними опадами, через близькість до моря, рельєф та густу рослинність. Місцева рослинність густа і різноманітна, з великим відсотком екзотики, введеної в 16 столітті доном Жоао де Каштру, а в 19 столітті — Фердинанда II і Френсіса Кука. Крім того, фауна характеризується подібним розмаїттям і була інтегрована в королівські маєтки та мисливські угіддя.[13] У безпосередній близькості від замку розташовано безліч інших місць, включаючи Сад Пена (порт. Parque da Pena), садибу Пенья-Верде (порт. Quinta da Penha Verde), садиба Регалейра (порт. Quinta da Regaleira), маєток Релуджо (порт. Quinta do Relógio) та парк Монсеррат (порт. Parque de Monserrate).[13] Замок маврів та інші об'єкти в регіоні виступають головною принадою для туризму, основним напрямком діяльності в цьому регіоні.[13]

РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПОРТУГАЛІЇ В ОРГАНІЗАЦІЇ ТУРИЗМУ

3.1. Аналіз перспективних напрямків розвитку культурного туризму в Португалії

Туризм на сучасному етапі відіграє все помітнішу роль не лише у світовій економіці, а й в економіці окремих країн. Країна, що бажає стати популярним туристичним центром, повинна володіти унікальними природними й культурними комплексами і пропонувати їх на туристичний ринок, а також мати оптимізовану систему природокористування. Саме все це притаманне Португалії – країні, яка вже багато років поспіль визнається Всесвітньою туристською організацією як один із лідерів за обсягами туристичних потоків. Тому актуальним є дослідження повноти й обсягів використовуваного рекреаційно-туристичного потенціалу території країни, особливостей привабливості Португалії, перспектив подальшого розширення обсягів туристської діяльності.

Розвитку туризму в Португалії сприяють природні чинники та географічне положення держави. Найчистіший океан, екологічно чисті пляжі, відзначені блакитним прапором незалежного контролю ЮНЕСКО, м'який рівний клімат (приємно теплий без зайвої спеки), мозаїчні ландшафти (гори і долини у північній і центральній частині змінюються рівнинами у південних широтах), все це створює умови для розвитку спорту та різноманітних видів туризму.

Важливим для розвитку туризму є соціально-економічні чинники. Це порівняно (у співвідношенні з іншими країнами Європи) невисокі ціни на послуги і високий рівень обслуговування. У Португалії навіть найвибагливіший турист може задовільнити свої бажання та знайти такий вид відпочинку, який найбільше подобатиметься. Також у державі досить на високому рівні розвинута телекомунікація, транспортна та соціальна інфраструктура, крім того

матеріально-технічна база туризму, яка відповідає європейським і світовим стандартам.

Туристський сектор в Португалії зосереджений в невеликих районах - в глибині країни і у південних берегів (сама велика концентрація туристів на атлантичному побережжі півострова Іберія доводиться на південну частину Португалії - Альгарве), а північні атлантичні береги у її - напівпорожні. Португалія володіє територією в Атлантичному океані у західних берегів Африки - це острів Мадейра, який через м'який клімат особливо привабливий для зимового відпочинку. У країні швидко розвивається внутрішній і виїзний туризм.

Однак об'єм внутрішнього туризму в Португалії поки невеликої - і тільки третина населення країни проводить відпуск в своїй країні. У португальців на відміну від іноземних гостей популярністю користуються північні прибережні райони. Що стосується виїзного туризму, то він також поки невеликий. Наприклад, в 2000 році тільки 10% населення виїжджало за межу.

У останні роки Португалія зробила величезний крок уперед на ниві туризму. Усього декілька років тому, коли туристи більше прагнули відвідати інші країни, в туристичну галузь Португалії були вкладені величезні ресурси і сили, що негайно позначилося на притоці туристів. Португалії є що запропонувати для відпочинку. У неї багата культура, безліч пам'ятників старовини, чудова природа, м'який клімат, всі можливості для дозвілля, відмінна якість послуг і мешкання, приголомшуюча кухня. Всі ці компоненти створюють хорошу базу для розвитку туризму.

Португалія - країна, вхідна в Шенгенський договір, тому в'їзд в країну досить утруднений із за того, що треба отримувати візу. Тури в Португалію передбачають поселення в ланцюг відомих по всьому світу готелів типу «Marriott», «Sheraton» International і інших, а також можна зняти собі одноповерховий пансіон або віллу для відпочинку, яка обійдеться в межах 500

євро в добу. Взагалі Португалія, як і все країни Європи з Шенгенської візою, досить дороги для туриста.

Розвиток туризму в Португалії досяг свого піку в період проведення Євро-2004 по футболу. У цей період було побудовано багато нових готелів, готелів, стадіонів і місць відпочинку для туристів. У ту пору Португалія по праву стала центром міжнародного туризму.

У туристському бізнесу в Португалії зареєстровано 722 турагентства, які мають 440 локальних представництва на території країни. Найбільша концентрація штаб-квартир турагентств і їх представництв спостерігається в Ліссабоне - відповідно 259 і 152, Порту - 116 і 100, Фару - 94 і 50, Авейро - 53 і 13, Бразі - 35 і 25.

У аналізі розвитку туризму в Португалії, проведеному Гендиректоратом по туризму при уряді Португалії, відмічене значне збільшення числа європейських туристів внаслідок збільшення і більшої різноманітності кількості щорічних маршрутів, підкреслене більш якісне задоволення португальським туристським сервісом специфічних туристичних інтересів. Зазначається також, що під час відпусків і свят туристський сервіс в Португалії стає все більш персоналізованим, що забезпечує комфортні умови мешкання і надання послуг для будь-якого вигляду відпочинку, в тому числі активного відпочинку і заняття спортом, як для груп, так і окремих сімей.

За даними Всесвітньої Організації по Туризму максимальне зростання заповнюваності готелів в порівнянні з попереднім роком спостерігалось в Ліссабоне. Серед 27 міст з 23 країн Ліссабон продемонстрував збільшення на 14,6%. У 2005 році заповнюваність готелів в столиці Португалії становила 55,1%, а в 2006 - 63,1%.

Місцями, що Найчастіше відвідуються в Португалії є: провінція Алгарве - 30%, Ліссабон і Валі ду Тежу - 25%, Порту і північ країни - 20%, Бейраш - 15%. 35% португальців вважають за краще зупинятися у родичів і друзів, 30% - в

готелях, 10% - на базах відпочинку, 11% - у власних замиських будинках, 12% - в орендованих власними силами приміщеннях, 2% використовують можливості турфирм для пошуку відповідних приміщень. Місцями відпочинку, що Найчастіше відвідуються в Португалії є: пляжі - 50% відпочиваючих, замиські місця відпочинку - 25%, відвідування міст - 24%, термальні джерела - 1%. Частотність, з якою португальці проводять свої вихідні дні поза будинком, згідно з статистикою, наступна: 8% відпочиваючих проводять всі свої вихідні дні поза будинком, 15% - раз в два тижні, 29% - один раз в місяць і 19% - раз в два місяці.

У країні є 1593 готелів, мотелів, будинків відпочинку; з них 37 - з рівнем послуг «5 зірок», 177 - «4 зірки», 253 - «3 зірки», 109 - «2 зірки». Крім того, існує 179 туристичних баз і кемпінгів. У загальній складності місткість вищепоказаних закладів становить 95 тис. кімната і 216 тис. місць, загальна кількість персоналу 40 тис. чол. У літні місяці в пік турсезона спостерігається недостача кадрів для обслуговування туристів. У зв'язку з цим урядом за пропозицією туристичних організацій розглядається можливість залучення робочої сили з Східної Європи і Африки (10, з. 89).

Індекс зайнятості місць в готелях країни в 1999 році становив 49,2% (на 0,7% більше, ніж в 1998 році), а індекс зайнятості готельних номерів - 60,8% (на 1,2% більше ніж, в 1998 році). По регіонах найбільший підйом цих індексів спостерігався в Ліссабоне, відповідно 56,9% і 72,7% (в 1998 році - 55,7% і 72,3%), а також в Алгарве - 50,4% і 67,2% (в 1998 р. - 47,8% і 63,4%). По категоріях готельних послуг найбільше зростання індексів зайнятості місць і кімнат відмічене в готелях категорії «2-3 зірки» - відповідно на 2% і 1,9%. При цьому результати 1999 року перевершили результати 1998 року, які раніше вважалися найкращими в зв'язку з проведенням всесвітньої виставки Експозиції 1998 року.

Частка іноземних гостей в Алгарве була вище, ніж де-небудь в країні і становила 83%. Основну частину їх склали індивідуальні туристи або

тургрупи. Мандрівники у справах бізнесу становили 30% від числа тих, що зупиняються в готелях в Ліссабоне, а також 5% - в Алгарве. Учасники конференцій становили 10% від всього числа клієнтів готелів. А число учасників конференцій, що зупиняються на побережжі Ешторіла (21,6%), було більше ніж в Алгарве (11,5%) і Ліссабоне (6,9%) разом взятих.

Доходи готельного господарства Португалії в 2002 році склали (по регіонах): центр країни - 150 млн. євро, північ - 50 млн. євро, Ліссабон і Валі ду Тежу - 400 млн. євро, Алентежу - 50 млн., Алгарве - 400 млн., Азорські острови - 50 млн., Мадейра - 200 млн. євро. У 2002 році було зайнято 32,4 млн. койко-мест в готелях, кемпінгах, мотелях і інших місцях призначених для мешкання, як інтуристів, так і для португальців мандрівних по країні, що на 0,2% більше, ніж в 2001 році. Провінції Алгарве, Ліссабон і Вале-ду-Тежу і Мадейра продовжують залишатися туристичними місцями Португалії, що самими відвідуються.

Міністерство туризму Португалії щорічно виділяє 50 мільйонів євро і 6,5 мільйонів додадуть приватні і суспільні представники семи регіональних агентств, виключаючи Мадеру і Азорські острови, на розвиток туризму. Виділяючи кошти з бюджету, уряд не приховує своїх планів розвитку туризму. Частка туристичної галузі в португальській економіці повинна значно вирости до 2009 року. ОТЕЛЬНИЙ сектор передбачає щорічне зростання доходів на 9,2%, кількість в'їжджаючих в країну туристів повинно збільшуватися на 5,8%, і на 4,6% - середній час їх перебування.

У 2007 році в Португалії на засіданні уряду була заслухана доповідь про стан в'їзного туризму в країні. Генеральний секретар Міністерства по туризму Фредеріко Кошта заявив, що уряд виділив 56,5 мільйонів євро в 2007 році на рекламу країни як туристичний об'єкт. Ці кошти стали самої великою інвестицією в рекламу туристичного сектора за всю історію країни. Кошта додав, що ця сума з'явилася внаслідок консультацій з суспільними інститутами і приватними туристичними компаніями, що довели уряду доцільність

рекламної компанії в таких масштабах. Саме міністерство туризму Португалії виділить 50 мільйонів євро, інші 6,5 мільйонів додадуть приватні і суспільні представники семи регіональних агентств, виключаючи Мадеру і Азорські острови.

Культурний туризм сьогодні є найбільш актуальним. Мається на увазі, його головна привабливість - місцева спадщина, чи то матеріальна, чи то нематеріальні, природні чи історичні. Як видно, культурний туризм справляє позитивні наслідки та негативний, але це також дає дуже позитивні переваги:

- Диверсифікація напрямків. Визначення культурних цінностей на території, включає додаткову вартість до місця призначення, оскільки це можливість досягти новий вимір, який додається як ще одна точка привабливості сказаного пункту призначення.[2]

- Нові можливості для бізнесу. Розглядаючи культурний туризм як діючим елементом в межах експлуатованої пропозиції, природним чином виникають нові бізнес-можливості, як із самим культурним надбанням, так і навколо нього.[2]

- Стимули збільшують витрати, включаючи нову туристичну діяльність культурний до існуючої пропозиції, обов'язково турист витрачає більше часу і переміщується в більший радіус простору, що перетворюється на збільшення витрати, здійснені на території.[2]

- Низька сезонність. Оцінка або досвід культурних цінностей це фактор, який не обов'язково залежить від кліматичних факторів. Це передбачає використання цих активів як чинника консолідації території.[2]

Культурний туризм - це все більш поширене дозвілля, яке пропонує, як додаткову вартість порівняно з іншими видами туризму, досвід пов'язані зі знаннями та навчанням.

Ця форма активного туризму була збільшилася останнім часом і впливає на зниження в традиційний сонячний і пляжний туризм, свята розподілені протягом року (Різдво, Великдень тощо), в різні напрямки, національні та міжнародні.[7]

Культурна спадщина є матеріальною та духовною основою формування культурного туризму.

Під терміном «культурний туризм» прийнято розуміти туризм із метою ознайомлення та пізнання культурної спадщини різних країн та народів. Поняття «культурний туризм» широко почали використовувати після конференції ICOMOS – Міжнародної Ради пам'яток та історичних міст у Брюсселі у 1976 р.[7] Відомо, що культурний туризм як окремий вид у системі туризму виділяється за трьома напрямками: характером діяльності туриста, що полягає в отриманні нового досвіду та вражень для задоволення культурних потреб (ця ознака формує концептуальну відмінність культурного туризму від інших видів туристської діяльності); мотивацією туристів, залучених до культурного туризму (ця ознака характеризує масштаби та структуру попиту туристів в сфері культурного туризму); характеристикою пропозиції – особливих туристських ресурсів, які залучені до процесу задоволення попиту у сфері туризму [7, с. 8].

Провідне місце посідає туризм спадщини (культурно-історичний), розвиток якого був обумовлений інтересом туристів до історії та культурним цінностям. Проте відчувається тенденція зменшення частки туристів, які мають зацікавленість до вивчення спадщини. На туристичному ринку зростають пропозиції видів туризму, що базуються на традиціях та історико-культурних об'єктах.[7] Набуває популярності відвідання центрів спадщини, що посідають проміжне місце між музеєм та тематичним парком і базуються на ресурсах спадщини. Активно розвиваються тематичні парки, які з центрами спадщини пов'язані тематичним уявленням минулого та культури, а також більш

широким використанням презентацій та інтерпретацій, що здатні захопити увагу. Тематичні парки використовують не аутентичні ресурси та їх основною функцією є розвага, стимулювання задоволення. Прикладом є архітектурний парк-ансамбль «Маленька Португалія» (м. Коїмбра).[7]

Тут представлені зменшені маленькі будинки та палаци, типові для Південної Португалії, де у ігровій та веселій атмосфері можливо доторкнутися до історії португальців. В країні розвивається тематичний туризм, що знайшов своє втілення у розвитку «культурних маршрутів Ради Європи», Через територію Португалії проходить 14 сертифікованих загальноєвропейських маршрутів [8, с. 26]. Розвиток туризму Португалії базується:

– на численних доісторичних пам'ятках, що збереглися поблизу м. Евора, де у 1963 р. у печері Ешкурал знайшли наскальні малюнки часів палеоліту які датуються 15-20 тис. рр.;[8]

– численні мегалітичні споруди 2300-1500 рр до н.е. Серед них дольмени поблизу м. Пенафьел поблизу Порту, кромлехи та менгіри поблизу Евори (дольмен Замбужейро вважається найбільшим у Європі) ;[8]

– зразках кельтського поселення в північній частині провінції Мінью поблизу м. Гімарайнш; Сітанія де Бритейруш та м. Віана ду Каштелу, де на горі Санта Лузів збереглося кельтоіберійського поселення із залишками стін та кам'яних будинків; поселеннях лузітан – сітаньї Бритейруш, які представляли собою кам'яні укріплення та близько 200 житлових будинків;[8]

– численних римські пам'ятки (на території провінції Лузітанія римлянами було закладено близько 40 міст, серед яких Ебора Цереалес (Евора), Пакс Юлія (Бежа), Олісипо, пізніше Феліцитас Юлія (Лісабон), Скалабіс (Сантарен), Емініум (Коїмбра), Бракара (Брага).[8, с. 30]

У містах були збудовані храми, театри, терми та акведуки, прокладені бруковані дороги та мости. У м. Евора збереглися залишки римського храму Діани з 14 коринфськими колонами.

Відомою у туристів є давня римська «дорога легіонерів», що пов'язувала м. Лісабон та Брага, що проходить через залишки давньоримського міста Конімбрига, де збереглися мозаїки, реконструйовано садовий двір з фонтанами, приватні терми. Збереглися римські будівлі також в м.Ештой, в центрі Альгарве, давній міст над р.Тамега в м.Шавиш;[8]

– з початку V ст. півострів зазнає вторгнення аланів, свевів, вестготів, тому на території Португалії збереглися вестготські базиліки: Сан Педро в Балземао, Санту Амару в м.Бежа, церква Сан Фрутуозу в м.Брага;[13]

– збереглися одиничні пам'ятки мавританської архітектури, серед них мечеть XI ст. у Меролі, яка перетворена на церкву, а також збереглися традиції виготовлення керамічної плитки – азулежу, яку використовували для оздоблення будинків. Відомим зразком є палац Пасу Реал у м.Сінтра;[13]

– романські замки та собори, створеними у готичному стилі: собори Браги, Коїмбри, Лісабона, Порту, Ламегу, Евори. В Португалії збереглося близько 150 замків. В областях на південь від річки Тежу при будівництві замків та фортець використовували мусульманські укріплення.[18, с.52]

До найбільш ранніх пам'яток належить замок у Гімарайнші, північному місці, яке вважається колискою португальської державності, тому що саме тут народився король Альфонсо Енрікеш. Орденом тамплієрів було побудовано замок Алмоурол, що охороняв Тежу в період реконквісти. Серед відомих замків: замок Тамплієрів та ордена Христа, Госпітальєрів (Крато), замки Сантьяго, замки Авісьського Ордена, а також королівські замки.[18]

Королівським замком є замок Святого Георгія – фортеця, побудована маврами в Лісабоні в середині XI ст. Місце на якому знаходиться замок слугувало спочатку фортецею римлянам, вестготам, маврам, які перебудували її та перетворили на резиденція мавританського еміра.[18]

Коли у 1147 р. вигнали маврів та звільнили Лісабон, замок Святого Георгія став королівською резиденцією. Мавританський замок в Сінтрі, що було побудовано в IX-X ст. на вершині скелі в околицях Сінтри за часів мавританського правління.[18] Замок Тамплієрів у м. Томар є одним з найвідоміших замків, побудованих тамплієрами. Після того, як Ватикан звинуватив лицарів у ересі, португальський король не визнав провини ордена та надав тамплієрам останній притулок.[18]

Вони в середині XII ст. побудували замок, змінили назву на Орден Христа та почали здійснювати морські експедиції, а замок Томар перетворився на основний центр тамплієрів. На території країни сформувався власний стиль – мануеліто. Найцікавіші споруди, що є символами Португалії: Торре де Белен, монастир Жеронімуш, монастир Баталія.[18] В країні 13 історичних місць включно до переліку ЮНЕСКО як пам'ятки історичної спадщини ЮНЕСКО (м. Ангра-ду-Еронімуш; старовинне місто Евора, монастир Сінтра). Старовинна м. Евора було засновано за часі Римської імперії, проте основні будівлі датуються XV-XVI ст.[18]

В подальшому архітектура міста сильно вплинула на розвиток містобудування Португалії. У м. Сінтра раніше знаходився монастир, який згодом було переобладнано під замок, навколо якого розбили парк. М. Порту має історію тисячолітню історію його споруди демонструють характерний для країни архітектурний стиль мануеліто. Багато середньовічних замків та монастирів Португалії, є пам'ятками історії та архітектури XIV-XVII та одночасно готелями.[18]

Особливістю бази розміщення Португаліє є специфічні готельні заклади – поусадас (40 державних готелів середнього та вищого класу, що розташовані в історичних будівлях з мальовничим ландшафтом).[20] Як правило поусадас має не більше 40 номерів і ресторан. Наприклад, поусадес де Кастелл (м. Обідос) має лише 9 номерів (3 з них апартаменти), що розташовані у палаці XVI ст. та оточені фортечним муром.[20]

Отже, туристичні дестинації розвивають декілька видів культурного туризму на базі значної історико-культурної спадщини. Заслуговує ретельної уваги досвід Португалії у використанні замкових та інших споруд у сфері туризму.[20]

Таким чином, Португалія володіє значними рекреаційними ресурсами (сприятливий клімат, мозаїчний рельєф, цікава історична та культурна спадщина тощо), які повною мірою використовуються. Це сприяє створенню більш сильної національної економіки, адже завдяки туризму в країну надходить велика кількість коштів. Португалія приваблює туристів переважно з європейських країн завдяки високому рівню розвитку курортно-пляжного, культурно-пізнавального, лікувально-оздоровчого, екскурсійного та спортивного туризму. В останні роки збільшується притік іноземних туристів з країн Центрально-Східної Європи. Тому перспективи подальших досліджень пов'язані з вивченням динаміки, структури та географії туристичних потоків із України та пострадянських країн.

3.2. Проблеми і перспективи використання історико-культурних об'єктів

Рекреаційно-туристичні ресурси Португалії мають високий потенціал для приваблення туристів, частина з яких може бути залучена з Іспанії. Країна може цілком конкурувати з Іспанією за кількістю культурно-історичних об'єктів, а також високим різноманіттям природних рекреаційних ресурсів. Проте протягом року характерні значні коливання туристичного потоку, що впливає на завантаженість готельного господарства Португалії.

Природні об'єкти Португалії (національні парки, природні резервати тощо) є центрами екологічного, природно-пізнавального та екстремального туризму. Серед них найбільш відомих природних об'єктів є лаврові ліси о. Мадейра, що входять до Списку світової спадщини ЮНЕСКО. Лаврові ліси представляють собою реліктові насадження, що на 90% є пралісами з лавру. Південно-східне узбережжя регіону Алгарві входить до складу національного природного парку Алентежа і Кошта-Вісентіна. Національний парк розташований у межах долини р. Міра, а також до складу входять острови Песегейру. Берегова лінія національного парку практично не піддавалась господарській діяльності людини. Представляє собою обривисті береги зі значним біорізноманіттям, особливо птахів.

Об'єкти розміщені у межах кількох регіонів: Рібатежу, Лісабон, а також округів Сетубал, Сантарен. Представляють собою геологічні та палеонтологічні артефакти присутності динозаврів на Піренейському півострові у минулі геологічні епохи. Лісовий масив босих кармелітів Бусако розташований у центральній частині країни в окрузі Авейру. Національний парк представляє собою масив широколистяних лісів з комплексом споруд монастиря кармелітів.

До світової спадщини ЮНЕСКО входить археологічний парк долини р. Коа, розташований поблизу східного кордону з Іспанією. Археологічний комплекс представляє собою природно-культурний комплекс з наскельними зображеннями доби палеоліту і до неоліту поблизу міста Віла-Нова-де-Фош-Коа.

Досвід розвинених країн свідчить, що туризм може бути не лише важливим чинником економічного зростання регіонів, а й ефективним інструментом збереження їхньої культурної спадщини. Використання історико-культурних пам'яток в туристичній галузі сприяє забезпеченню охорони та подоланню факторів, що негативно впливають на їхній стан: відсутність належного державного фінансування в передбачених бюджетом обсягах, низька фінансова спроможність користувачів пам'яток, відсутність відповідних правових умов для залучення приватних інвестицій до справи охорони культурної спадщини, недостатня суспільна усвідомленість пріоритетності справи збереження пам'яток.[39]

Коли мова йде про використання історико-культурних пам'яток в туризмі, передусім їх залучення до історичного (культурного) туризму. Це різновид туризму, який полягає у відвідуванні місць, пов'язаних з історією та історичною спадщиною. До таких місць можна віднести стародавні міста чи історичні частини міст, палацово-паркові ансамблі, пам'ятки археології та архітектури.[39] У ХХІ ст. культурний туризм покликаний слугувати ідеям інтелектуальної й моральної солідарності людства, затвердженню ідеалів терпимості в суспільстві, тобто повазі, прийняттю й правильному розумінню різноманіття культур нашого світу .[39]

Завдяки безлічі факторів культурний туризм став світовим соціокультурним феноменом зі своєю гуманітарною і глобальною місією.

Зокрема, привернути увагу широкої світової громадськості до проблем збереження культурного надбання, національних етнокультур, культурної самобутності, культурного різноманіття, а також проблем взаємодії туризму і культури, туризму і культурного різноманіття, туризму і міжкультурного діалогу.[39] Багато міжнародних організацій зосереджують свою діяльність на «культурному» напрямі у формі концепцій, проектів, конгресів, конференцій, декларацій, конвенцій. Ця діяльність зумовлена входженням світової цивілізації

в епоху глобалізації, загрозою нівелювання, часткової зміни або повного зникнення національних культур, збільшенням природних.[39]

ВИСНОВКИ

Португалія є однією з найбезпечніших країн Шенгенського союзу. Туристи можуть спокійно пересуватися по країні у будь-який час дня і ночі, не боячись яких-небудь посягань на своє життя або гаманець. Та все ж, відпочинок в Португалії - це не тільки безпека і кращі пляжі на березі Атлантичного океану, відмінні місцеві вина, знаменитий портвейн, дуже смачні морські делікатеси і кава, але і багатюща історія, якою наповнений буквально кожен її сантиметр. Поїздку до Португалії практично неможливо уявити собі без відвідин стародавніх міст і знайомства з пам'ятниками архітектури, там є старовинні монастирі, церкви, замки, фортеці, що будувалися впродовж багатовікової історії. Який би регіон Португалії ви не вибрали для свого відпочинку, скрізь і в Лісабоні, і в Алгарве, і на Португальській Рів'єрі - в курортних городках Ешторіл, Кашкайш, Каркавелуш, Гиньшу, і на Мадейрі, ви завжди будете привітно прийняті. Країна займає важливе туристичне місце в Європі та світі. Туризм - одна з головних соціально-економічних видів діяльності Португалії, що має дуже задовільний потенціал зростання. Представлений тут аналіз португальського туризму охоплює період з 1965 по 2016 рік. Тому він визначає основні зміни в туризмі в Португалії за останні 50 років. Підкреслюється зростання туристичного попиту та зростаюча інтернаціоналізація напрямків, підкреслюючи важливість повітряного транспорту, організації заходів та рекламних кампаній. Щодо структури туристичного призначення, у цій статті висвітлюються основні туристичні продукти та їх консолідація за період, важливість освіти та навчання людських ресурсів для забезпечення якості продукції та послуг та регіональна диференціація туристичної діяльності. Нарешті, у ньому представлено короткий виклад основних ініціатив туристичного планування в Португалії за останні 50 років. Результати показують помітне зростання попиту та попиту на туризм у перші 16 років.

Причиною значного відставання у нарощуванні туристичного потоку є розташування Португалії поблизу провідних туристичних країн – Франції, Іспанії, Італії, а також, з розпадом СРСР розширився потік туристів до країн Східного Середземномор'я, що вплинуло на активний розвиток рекреаційного комплексу Туреччини. Розташування Португалії у «тіні» провідних європейських туристичних країн потребує перегляду стратегії виходу Португалії на міжнародний ринок туристичних послуг.

Вивчення рекреаційного комплексу Португалії пов'язане з перспективами подальшого залучення країни до міжнародного туризму. Одним із потенційних напрямків є залучення до туристичної діяльності української діаспори. Українці складають, за офіційними даними, 11% від усіх імігрантів у Португалії, займаючи друге місце після бразильців. Частка української діаспори зросла за останнє десятиліття більше, ніж у два рази, випередивши за показниками традиційні країни прибуття імігрантів – країн Африки та Латинської Америки.

Стратегія розвитку туристичної галузі Португалії пропонує подальшу диверсифікацію спеціалізованих видів туризму. Екологічний, активні види туризму пропонується впроваджувати у гірських районах країни. Відпочинок, лікувально-оздоровчий туризм та SPA-послуги є пріоритетними для подальшого розвитку в Північному, Центральному регіонах, Алгарве, Лісабоні (регіон). Сільський туризм, гастрономічний та винний туризм розглядається як компліментарний до наявних видів туризму, особливо в регіонах з компактним розміщенням винних регіонів (Траз-уж-Монтіш, півострів Сетубал, Порту і Дору, Вілью-Верде, Тежу тощо) та розвиненої туристичної інфраструктури.

Для Португалії притаманна інтенсивна модель, яка не тільки забезпечує їй провідні позиції на галузевому світовому та регіональному ринках з відповідним стійким та зростаючим прибутком від туризму в національну економіку, а й сталі позиції галузі в національній економіці. При цьому слід зауважити, що чим вищий рівень економічного розвитку країни, тим структурованішою є її господарська система і тим менша, але стабільна частка

припадає на туристичну діяльність. Інтенсивна модель функціонування національного ринку туристичних послуг є чинником додаткових переваг на світовому ринку.

Туризм відноситься до високоліквідної галузі, тобто галузі зі швидкою віддачею. Однак, як показує українська практика, внесок туризму в національну економіку явно недостатній, що обумовлено не стільки слабкими інвестиційними можливостями переводу туризму на якісно новий рівень, скільки станом існуючої системи управління туристським підприємництвом.

Туристський сектор в Португалії зосереджений у невеликих районах - у глибині країни й у південних берегах (найбільша концентрація туристів на атлантичному узбережжі п-ва Іберія приходить на південну частину Португалії - Альгарву), а північні атлантичні береги в них - напівпорожні. Португалія, так само як і Іспанія, володіє територією в Атлантичному океані в західних берегах Африки - це о. Мадейра, що через м'який клімат особливо привабливий для зимового відпочинку (Португалія в минулому була великою колоніальною країною). Тут швидко розвивається внутрішній і виїзний туризм.

Обсяг внутрішнього туризму в Португалії поки невеликий - і тільки третина населення країни проводить відпустку у своїй країні. У португальців на відміну від іноземних гостей популярністю користаються північні прибережні райони. Що стосується виїзного туризму, то він також поки невеликий.

Іноземний туризм у Португалії особливо сильно розвивався в 80-і і 90-і роки, у середньому на 10 - 11%. Особливо великими ринками для Португалії є, крім Іспанії, Великобританія (13,5%), Німеччина (9,1%), Франція (7,7%), Нідерланди (3,8%), Італія (2,9%) і США (1,7%).

Туризм як вид економічної діяльності та важливий соціальний інститут має чітку орієнтацію на використання природних ресурсів та культурної спадщини. Тому важливим його напрямом є ефективне і раціональне використання природних ресурсів та об'єктів культурної спадщини з

одночасним їх збереженням і відновленням, профілактика та мінімізація негативного впливу туристичної діяльності на навколишнє природне середовище. Крім того, необхідно здійснити заходи щодо визначення рекреаційного потенціалу всіх регіонів Португалії та визначення особливостей рекреаційних регіонів з метою створення колоритного національного туристичного продукту

Щодо перспектив співпраці України та Португалії на туристичному ринку. Україна та Португалія уклали Угоду про співробітництво в галузі туризму

Підписання цієї угоди дасть можливість розвивати та зміцнювати українсько-португальські зв'язки в сфері туризму через ефективне використання туристичного потенціалу обох країн, сприяти розробці туристичних маршрутів і турів, що користуються попитом в обох державах. Крім того, це дозволить сприяти здійсненню комплексу організаційних і фінансових заходів щодо пріоритетного розвитку соціально, культурно та екологічно спрямованих видів туризму: оздоровчо-спортивного, пізнавального та інших, а також сприяти обміну інформацією і науковими досягненнями в галузі туризму.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Александрова А.Ю. Міжнародний туризм. - М.: Аспект Пресс, 2001., - 461 с.
2. Александрова А.Ю. Международный туризм: учебник / А.Ю. Александрова. - М.: Аспект-Пресс, 2002. - 470 с.
3. Александрова А.Ю. Міжнародний туризм. - М.: Аспект Пресс, 2001, - 461 с.
4. Биржаков М.Б., Никифоров В.І. Індустрія туризму. - СПб., 2003. - 399 с.
5. Велика енциклопедія Кирила і Мефодія - версія 2004 року.
6. Воскресенский В. Ю. Международный туризм / В. Ю. Воскресенский. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2006. – 255 с.
7. Воскресенский В.Ю. Международный туризм / В.Ю. Воскресенский. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2006. - 255 с.
8. Гончаренко А.В., Зайончковський Ю.В. Географія: Навчальний посібник// Харків.: Парус, 2005. Р
9. Гончаренко О.В., Зайончковський Ю.В. Географія: Навчальний посібник // Харків: Парус, 2005.
- 10.Ємельянов Б.В. Екскурсоведство. - 220 с.
- 11.Журнал «Вокруг света» за травень, 2002 г.
- 12.Журнал «Древо пізнання» за 2005-2006 рр.
- 13.Журнал «Турфірма» САМ »за 2006 р
- 14.Зорін І.В., Квартальнов В.А. Туризм як вид діяльності. - М.: Фінанси і статистика, 2004., - 320 с.: іл.
15. Колотова Є.В. Рекреаційне ресурсоведеніє. - М., 1999. - 135 с.
- 16.Косолапов А. Б. Туристическое страноведение: Европа и Азия / А. Б. Косолапов. – М. : КНОРУС, 2005. – 400 с.
- 17.Косолапов А.Б. Туристическое страноведение: Европа и Азия / А.Б. Косолапов. - М.: КНОРУС, 2005. - 400 с.

- 18.Котляров Е.А. Географія туризму та відпочинку // Москва: Думка, 1978. - 238 с.
- 19.Котляров Е.А. Географія туризму і відпочинку// Москва.: Думка, 1978. - 238 с.
- 20.Кривцов н.в. португалия: ооо «издательский дом «вече»»; москва; 2008
- 21.Любіцева О. О. Ринок туристичних послуг / О. О. Любіцева – К. : Альтерпрес, 2002. – 436 с.
- 22.Любіцева О.О. Методика розробки турів: Навчальний посібник - К. : Альтерпрес, 2003. - 104 с.
- 23.Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг / О.О. Любіцева - К.: Альтерпрес, 2002. - 436 с.
- 24.Мальська М. П., Антонюк Н. В., Ганич Н. М. Міжнародний туризм і сфера послуг: Знання-2008. - 661 с.
- 25.Мальська М. П., Антонюк Н. В., Занько Ю. С., Ганич Н. М. Країнознавство: теорія та практика. К.: ЦУЛ – 2012 ст. 528
- 26.Найбільша дореволюційна російська універсальна енциклопедія, випущена акціонерним видавничим товариством «Ф.А. Брокгауз - І.А. Ефрон».
27. Папирян Г.А Маркетинг в туризмі.
28. Прохоров А.М. Велика Радянська Енциклопедія // Москва: Радянська енциклопедія, 1977.
- 29.Романов А. А. География туризма : учеб.пособие / А. А. Романов, Р. Г. Саакянц. – М. : Советский спорт, 2002. – 464 с.
- 30.Самойленко А.А. Географія туризму: Навчальний посібник // Ростов-на-Дону: Фенікс, 2006. - 368 с. : іл.
- 31.Словник сучасних географічних назв / В.М. Котляков. - Електронне видання // Єкатеринбург: У-Факторія, 2006.
32. Туристичний атлас світу. - 97 - М., 1998..

- 33.Туристичний атлас світу. - 97 - М., 1998. р> 19. Туристське країнознавство. Європа і Азія: Навчально-практичний посібник - 2-е видання// Москва.: Кнорус, 2006. Р
- 34.Туристське країнознавство. Європа і Азія: Навчально-практичний посібник - 2-е видання // Москва: Кнорус, 2006.
- 35.Хорошев О.А. Країни світу. Довідник-путівник // Ростов-на-Дону: Фенікс, 2003. - 256 с.
- 36.AGÊNCIA PORTUGUESA DO AMBIENTE (APA), (2017), Classificação da qualidade das águas balneares, 2016, Agência Portuguesa do Ambiente, Lisboa,
- 37.ALMEIDA GARCIA F., (2014), A comparative study of the evolution of tourism policy in Spain and Portugal, Tourism Management Perspective, no. 11, p. 34-50.
- 38.ALMEIDA J., COSTA C., SILVA F. N., (2017), A framework for conflict analysis in spatial planning for tourism, Tourism Management Perspectives, no. 24, p. 94-106.
- 39.ANDRAZ J. M., NORTE N. M., GONÇALVES H. S., (2015). Effects of tourism on regional asymmetries: Empirical evidence for Portugal, Tourism Management, no. 50, p. 257-267.
- 40.ANDRAZ J. M., RODRIGUES P. M. M., (2016), Monitoring tourism flows and destination management: Empirical evidence for Portugal, Tourism Management, no. 56, p. 1-7.
- 41.ARROTEIA J. C., (1994), O turismo em Portugal: subsídios para o seu conhecimento, Fundação João Jacinto de Magalhães, Col. Cadernos Turismo e Sociedade, Aveiro, 94 p.
- 42.BANCO DE PORTUGAL (BP), (2018), Estatísticas do Banco de Portugal.
- 43.BRÁS J. M., COSTA C., BUHALIS D., (2010), Networks analysis and wine routes: The case of the Bairrada wine route, Portugal, The Services Industries Journal, no. 30, 10, p. 1-21.

44. BRITO-HENRIQUES E., (2008), Representações da insularidade e turismo: que possibilidades para as ilhas portuguesas? in CAVACO C. (coord.), Turismo, inovação e desenvolvimento: Atas do I Seminário: turismo e planeamento do território, Centro de Estudos Geográficos, Lisboa, p. 123-142.
45. CÂMARA M. B. C., (2004), The development of the Portuguese hotel business, 1950-1995, Working Paper, Centro de Estudos de Economia Aplicada do Atlântico, Universidade da Madeira, Funchal, 35 p.
46. <https://www.visitportugal.com/en/content/world-heritage-in-portugal>
47. <https://www.portugal.net/porto-norte/>
48. <https://marinagra.livejournal.com/93522.html>
49. <https://turisto.com/blog/travel-ideas/puteshestvie-po-ugy-portugalii/>
- .